

Til beslutningsforslag nr. B 81. Betænkning afgivet den 31. august 1990 af udvalget vedrørende forslag til folketingsbeslutning om under FN at sende et dansk orlogsfartøj samt eventuelt et forsyningskib til Mellemøsten

Betænkning

over

Forslag til folketingsbeslutning om under FN at sende et dansk orlogsfartøj samt eventuelt et forsyningskib til Mellemøsten

Udvalget har behandlet beslutningsforslaget i nogle møder og har herunder stillet spørgsmål til forsvarsministeren og udenrigsministeren, som disse har besvaret skriftligt og mundtligt. Nogle af spørgsmålene og svarene er optrykt som bilag til betænkningen.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Alstrup, Torben, Birkerød,
International Liga for Fred og Frihed og
Kvinder for Fred.

Der er af et flertal og af et mindretal stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller et *flertal* (Socialdemokratiets, Det Konservative Folkepartis, Venstres, Det Radikale Venstres, Centrum-Demokraternes og Kristeligt Folkepartis medlemmer af udvalget) forslaget til *vedtagelse* med det af flertallet stillede ændringsforslag, hvorom der henvises til de ledsagende bemærkninger.

Et flertal inden for flertallet (Socialdemokratiets, Det Konservatives Folkepartis, Venstres, Det Radikale Venstres og Kristeligt Folkepartis medlemmer af udvalget) finder, at korvetten skal forblive under national dansk kommando, samt at forsvarsministeren skal udstede en særlig dansk forholdsordre til enheden.

Flertallet finder endvidere, at der skal virkes for en så central koordinerende rolle for FN som muligt. Den operative indsats i området m.v. må således koordineres med samtlige lande, der deltager i gennemførelsen af FN's Sikkerhedsråds resolution nr. 665, ved brug af FN's militære stabskomités mekanismer i størst muligt omfang. Den danske indsats koordineres således ikke i Den Vesteuropæiske Union eller i NATO.

Flertallet ønsker i tilknytning hertil at understrege, at Folketinget ved vedtagelsen af denne folketingsbeslutning alene meddeler sit samtykke til, at der anvendes militære magtmidler i det omfang, det nødvendiggøres for gennemførelse af de operative bestemmelser i resolution nr. 665. Skibet må derfor karakteriseres som »ikke-krigsførende«, hvilket indebærer, at skibet alene som forudset kan benytte magtanvendelse i overensstemmelse med Sikkerhedsrådsresolution nr. 665, jf. nr. 661 – og altså ikke tage del i kamphandlinger vendt mod Irak eller nogen anden stat, hvad enten dette skulle ske under den nuværende væbnede konflikt mellem Irak og Kuwait eller i forbindelse med en eventuel udvidelse af denne væbnede konflikt. I så fald må Folketingets samtykke på ny indhentes.

Flertallet udtaler endvidere, at det forudsættes, at Folketingets samtykke til magtanvendelse i henhold til beslutningsforslaget med be-

mærkninger også omfatter udøvelse af magtanvendelse i form af selvforsvar i tilfælde af angreb mod et eventuelt ledsagende norsk forsyningskib.

Flertallet finder, at korvetten bør udsendes med sin nuværende velfungerende besætning. Flertallet lægger dog vægt på, at værnepligtige kun medtages på grundlag af frivillighed, samt at eventuelle særlige ønsker fra den øvrige besætning om ikke at deltage i togtet behandles med fleksibilitet.

Flertallet finder, at der snarest bør bevilges yderligere 20 mio. kr. til det humanitære hjælpearbejde til Golfkrisens ofre. Beløbet forudsættes ydet gennem FN samt internationale og private danske hjælpeorganisationer.

Flertallet finder i øvrigt, at Danmark i givet fald bør stille sig positivt over for en anmodning fra FN om at deltage i en eventuel senere fredsbevarende operation i området.

Et mindretal inden for flertallet (Centrum-Demokraternes medlem af udvalget) udtaler:

Udsendelsen af en dansk korvet til Mellemøsten viser Danmarks solidaritet med vore allierede. Det er et vigtigt politisk signal. Det understreger, at Danmark opfatter små landes suverænitæt alle steder i verden som ukrænkelig. Centrum-Demokraterne mener, der er grund til at takke USA for den hurtige og effektive militære markering i Mellemøsten, der stoppede Iraks aggressive politik. Vi er tilfredse med, at FN i denne omgang kunne enes om en samlet optræden mod den aggressive part. Men vi finder det tvivlsomt, om FN's aktion ville have haft nogen betydning, hvis ikke USA havde efterkommet Saudi-Arabiens opfordring til militær beskyttelse. Derfor ser Centrum-Demokraterne gerne FN som det fremtidige organisationsorgan i lignende aktioner – men vil ikke dermed fratage enkeltlande muligheden for at påtage sig beskyttelsesopgaver på opfordring af andre.

Centrum-Demokraterne understreger, at vi ser den nuværende krise som et symptom på en radikalisering i Mellemøsten. Danmarks støtte til FN understreger vor holdning til de midler,

vi vil acceptere, når rabiate kræfter søger at skabe en stormagt i regionen.

Centrum-Demokraterne ønsker ikke det danske orlogsskib tilbage fra Mellemøsten, før FN's sanktioner har ført til en rimelig løsning i området. En sådan løsning skal efter CD's opfattelse omfatte en tilbagetrækning fra Kuwait af Iraks besættelsesstyrker, løsladelse af alle vestlige gidsler i Irak og Kuwait samt garanti mod, at Irak i løbet af få år kan optræde som a-våbenmagt. Det sidste er ikke mindst vigtigt for Centrum-Demokraterne på grund af Israels sikkerhed.

Hvis en konflikt på trods af FN-sanktioner skulle bryde ud mellem den internationale styrke og Irak, vil Centrum-Demokraterne på det tidspunkt tage stilling til den danske marines rolle i den situation. Det er imidlertid vor opfattelse, at vor solidaritet med vore allierede og de angrebne parter i Mellemøsten må betyde, at Danmark overvejer at forblive i Golfen.

Den danske flåde har særlige forudsætninger for at løse de foreliggende opgaver. Det er et vigtigt signal til omverdenen. Men Centrum-Demokraterne tilslutter sig naturligvis samtidig de humanitære skridt, som regeringen har bebudet.

Et *mindretal* (Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller forslaget til *vedtagelse* med det af mindretallet stillede ændringsforslag og udtaler:

Socialistisk Folkeparti har altid været tilhænger af, at FN fik en afgørende rolle ved opretholdelse af en international retsorden, og Socialistisk Folkeparti er konsekvent modstander af aggressionen. Derfor fandt vi det særdeles tilfredsstillende, at FN's Sikkerhedsråd straks fordømte Iraks aggression mod Kuwait og indførte omfattende handelssanktioner mod Irak for at få Irak til at trække sine tropper ud af Kuwait.

Siden da har nogle af de stater, der har flådestyrker i Golfen, indledt aktioner til håndhævelse af sanktionerne. Efter Sikkerhedsrådets resolution nr. 665 er alle opfordret til at koordinere deres aktioner i et passende omfang med Sikkerhedsrådets stabskomité.

FN har dermed fået en vis indflydelse på disse aktioner, men ikke i en sådan grad, at man kan tale om en FN-operation. FN har da heller ikke sammensat den flådestyrke, der håndhæver sanktionerne, eller anmodet bestemte lande om at stille skibe til rådighed.

Efter alt at dømme kommer flådestyrken derfor til at bestå af skibe, der er udsendt af stater, som i altovervejende grad tilhører NATO. Det må anses for en meget stor svaghed.

Det kunne være undgået, hvis FN selv havde fået mulighed for at organisere og styre operationen og de pågældende skibe var indgået i en egentlig FN-styrke. Efter hvad der er oplyst i pressen, ville USA og andre vestlige stormagter ikke være med til det.

På den baggrund finder Socialistisk Folkeparti det uklogt, at Danmark sender et krigsskib til Golfen for at indgå i flådestyrken. Der er ikke tale om en FN-operation. Der foreligger ingen specifik anmodning fra Sikkerhedsrådet eller FN's generalsekretær herom, netop fordi der ikke er tale om en FN-operation. Under de nuværende omstændigheder vil en dansk militær tilstedeværelse kun øge den politiske skævhed.

Hertil kommer risikoen for, at det danske skib inddrages i krigshandlinger, som er FN uvedkommende, og trods alle gode hensigter underordnes en koordinering i WEU-regi.

På den baggrund finder Socialistisk Folkeparti, at den af regeringen foreslåede folketingsbeslutning eventuelt erstattes af en anden, der tager sit udgangspunkt i en egentlig FN-styrke og specifikke anmodninger til bestemte stater; hvis Danmark i så fald modtager en sådan anmodning, bør vi efter Socialistisk Folkepartis opfattelse efterkomme den.

Det af Socialistisk Folkeparti stillede ændringsforslag tager højde for denne situation. Jo flere stater der indtager en sådan holdning, desto mere pres kan der lægges på de stater, som i FN har søgt at undgå dannelse af en egentlig FN-styrke.

Følgelig anbefaler Socialistisk Folkeparti beslutningsforslaget til vedtagelse med det af Socialistisk Folkeparti stillede ændringsforslag.

Et *andet mindretal* (Fremskridtspartiets medlem af udvalget) indstiller forslaget til *vedtagelse uændret* ved 2. (sidste) behandling og udtaler:

Enhver svækkelse af forslaget vil være en krysteragtig handling. Korvetten »Olfert Fischer« er et orlogsfartøj, og for at kunne fungere som en afskrækkelse imod et eventuelt angreb skal forholdsordren indeholde mulighed for at forsvare danske interesser.

Den danske deltagelse i Golfkrisen kan betyde aktiv deltagelse i egentlige krigshandlinger. Af hensyn til det danske personel må udrustning og forholdsordre afpasses dertil.

Det overordnede mål med dansk deltagelse er og bliver global stabilitet til gavn for europæisk fred og frihed.

Ændringsforslag

Til teksten

Af et *mindretal* (SF):

1) Teksten affattes således:

»Folketinget giver sit samtykke til, at der sendes et orlogsfartøj samt et forsyningssskib til Mellemøsten, såfremt

- a) FN's Sikkerhedsråd eller generalsekretær udtrykker direkte ønske herom og
- b) de pågældende skibe indgår i en egentlig FN-styrke under FN's flag, koordination og kommando.

De eventuelle fartøjer udsendes endvidere under forudsætning af:

- 1) at den danske indsats ikke indgår i nogen koordination i NATO- eller WEU-regi,
- 2) at fartøjet er at betragte som ikke-krigsførende, hvis der udbryder krig i området,
- 3) at denne status kun kan ændres gennem en ny beslutning i Folketinget, og at der udfærdiges en særlig dansk forholdsordre i overensstemmelse hermed,
- 4) at alt personel, der deltager i aktionen, rekrutteres blandt frivillige, og
- 5) at regeringen viderefører og forstærker den humanitære bistand til flygtningene fra Kuwait og Irak samt andre skridt, der bidrager

til at sikre gennemførelsen af bestemmelserne i De Forenede Nationers Sikkerhedsråds resolution nr. 661 af 6. august 1990 om økonomiske sanktioner mod Irak i overensstemmelse med Sikkerhedsrådets resolution nr. 665 af 25. august 1990.«

Af et flertal (S, KF, V, RV, CD og KRF):

2) Efter sidste punktum indsættes som nyt afsnit:

»Folketinget pålægger regeringen at fortsætte arbejdet med forberedelsen af udrustningen af et hospitalsskib, således at forberedelsestiden generelt nedbringes med henblik på internationale nødsituationer.«

Bemærkninger

Til nr. 2

En udsendelse af et hospitalsskib kommer ikke for nærværende på tale, da der jo ikke foregår egentlige krigshandlinger i området. Ved udsendelsen af den danske korvet ønsker flertallet, at der ydes et bidrag til, at krigshandlinger heller ikke vil forekomme. Den foreslåede ændring er imidlertid begrundet i et ønske om, at Danmark ikke kun bidrager med udsendelsen af et orlogsfartøj, men også gennemfører nødvendige forberedelser til at indrette og udsende et dansk hospitalsskib med henblik på at reducere den tid, der går fra en politisk beslut-

ning tages, til et skib kan afsejle, hvis situationen skulle nødvendiggøre det.

Af oplysninger, der er tilgået udvalget, fremgår, at det vil være muligt at tilvejebringe et containeriseret hospitalsskib inden for en tidsramme på minimum 13 uger for en samlet investering af ca. 120 mio. kr.

Regeringen har ved allerede udført planlægningsarbejde reduceret tiden til 12 uger. Denne tidsramme på 12 uger til udrustning og ombygning af en DSB-færgе af KRAKA-typen til hospitalsskib kan forkortes med yderligere 2 uger ved at gennemføre en projektering og tilbudsindhentning på materielleleveringer til en udgift af ca. 1,5 mio. kr.

For yderligere en udgift på ca. 5,5 mio. kr. vil det være muligt at producere 25 containere til et mobilt hospitals behandlersafsnit. Containerne vil være klar til indsættelse af udstyr, som indledningsvis vil kunne tilvejebringes fra forsvarets beredskabslagre, hvortil der herefter skal genanskaffes i nødvendigt omfang. Containerne vil kunne anvendes på et hospitalsskib, men også som et mobilt beredskabshospital, som kan flyttes med et normalt container-skib til et forberedt behandlingssted på land (el, vand, ventilation m.v.).

Ved de foreslåede foranstaltninger vil der for en samlet investering på ca. 7 mio. kr. kunne tilvejebringes et generelt bredere og fleksibelt humanitært beredskab, og samtidig reduceres ombygningstiden af et eventuelt hospitalsskib med ca. 2 uger til i alt ca. 10 uger.

Gammelgaard (KF) fmd. Per Stig Møller (KF) Helge Adam Møller (KF)

Bjørn Elmquist (V) Sønderby (V) Annette Just (FP) Jørgen Estrup (RV) Duetoft (CD)

Kofod-Svendsen (KRF) Torben Lund (S) nfm. Ole Espersen (S) Hans Hækkerup (S)

Helle Degn (S) Pernille Forchhammer (S) Kelm-Hansen (S) Gert Petersen (SF)

Pelle Voigt (SF)

Bilag 1

Nogle af udvalgets spørgsmål til forsvarsministeren og dennes besvarelser heraf

Spørgsmål 1 a:

Hvilke regler bevirker, at FN's Militære Stabskomité ikke foretager en fuldkommen koordinering?

Svar:

I den foreliggende situation er omfanget af den koordinering, som skal foretages af FN's Militære Stabskomité, afhængig af, hvad Sikkerhedsrådets medlemmer kan nå til enighed om.

Sikkerhedsrådsresolution nr. 665 fastlægger i sin § 4, hvad der i Sikkerhedsrådet kunne opnås enighed om i denne henseende.

Spørgsmål 1 b:

Hvilke lande stiller sig i vejen for, at FN kan koordinere?

Svar:

Der er ikke tale om, at visse af Sikkerhedsrådets medlemslande afviser koordination af indsatsen i Golfen, jf. Sikkerhedsrådets resolution nr. 665.

Spørgsmål 6:

Hvorledes er de danske, der er ansat under Udenrigsministeriet, og som arbejder på ambassaden i Kuwait og Bagdad, sikret i tilfælde af død eller lemlæstelse? Hvorledes er de efterladte sikret? Hvem skal i givet fald betale for hjemtransport af døde og sårede ambassade-folk?

Svar:

Udenrigsministeriet har oplyst, at udsendte medarbejdere i den danske udenrigstjeneste og deres familier er dækket af en såkaldt »katastrofe-police«.

Dækningen er:

Forsørgere: Kr. 400.000 ved invaliditet
Kr. 400.000 ved død
Ikke-forsørgere: Kr. 400.000 ved invaliditet
Kr. 20.000 ved død.

Udenrigsministeriet dækker udgifterne ved hjemtransport af døde og sårede udsendte medarbejdere og deres familiemedlemmer.

Spørgsmål 9:

Hvis USA pludselig kommer i krig med Irak, er Danmark så også i krig, selv om Golf-området ligger klart uden for NATO-området? Hvem skal i givet fald tage beslutning om at trække korvetten ud af Golfen?

Svar:

Jf. grundlovens § 19, stk. 2, kan kongen bortset fra forsvar mod væbnet angreb på riget eller danske styrker ikke uden Folketingets samtykke anvende militære magtmidler mod nogen fremmed stat.

En vedtagelse af beslutningsforslaget indebærer alene, at Folketinget meddeler sit samtykke til, at der anvendes militære magtmidler i det omfang, det nødvendiggøres for gennemførelsen af de operative bestemmelser i resolution nr. 665. Skibet kan således ikke tage del i kamp-handlinger vendt mod Irak eller nogen anden stat, hvad enten dette skulle ske under den nuværende væbnede konflikt mellem Irak og Kuwait eller i forbindelse med en eventuel udvidelse af denne væbnede konflikt. I så fald må Folketingets samtykke på ny indhentes.

Det er regeringen, der træffer beslutning om, hvorvidt korvetten i givet fald skal trækkes tilbage.

Spørgsmål 10:

Har Danmark spurgt FN's Sikkerhedsråd om, hvorledes Sikkerhedsrådet mener Danmark bedst kan bidrage, og hvorfor er dette ik-

ke sket? Når regeringens intentioner er at støtte FN, var det vel rimeligt at spørge FN om, hvorledes vi bedst kan støtte.

Svar:

Regeringen handler sammen med det internationale samfund på grundlag af FN-pagtens kapitel VII mod Iraks anneksion af Kuwait og inden for rammerne af opfordringen i Sikkerhedsrådets resolution nr. 665, § 3.

Så snart beslutningsforslaget måtte være vedtaget af Folketinget, vil regeringen underrette såvel FN's generalsekretær som Sikkerhedsrådets formand og formanden for Sikkerhedsrådets Sanktionskomité om den danske beslutning.

Spørgsmål 12:

Kan ministeren bekræfte, at FN *ikke* har kommandoen over styrkerne i Golfen, og at det således *ikke* er FN, der afgør, hvorledes de enkelte krigsskibe skal reagere i en tilspidset krisituation, men derimod de enkelte lande (samordnet af Den Vesteuropæiske Union)?

Svar:

Det fremgår af bemærkningerne til beslutningsforslaget, at det er hensigten at lade korvetten forblive under national dansk kommando, samt at der skal udstedes en særlig dansk forholdsordre til skibschefen.

Forholdsordren vil blive udformet, så korvetten alene bemyndiges til at benytte militære magtmidler i det omfang, det nødvendiggøres for gennemførelse af de operative bestemmelser i resolution nr. 665. Korvetten vil således under national kommando operere inden for de rammer, der er udstukket af FN's sikkerhedsråd i resolution nr. 665.

Det fremgår endvidere af bemærkningerne til beslutningsforslaget, at der skal virkes for en så central koordinerende rolle for FN som muligt. Den operative indsats i området m.v. må således koordineres med samtlige lande, der deltager i gennemførelsen af FN's Sikkerhedsråds resolution nr. 665, ved brug af FN's Militære Stabskomité's mekanismer i størst muligt omfang. Den danske indsats koordineres således ikke i Den Vesteuropæiske Union eller i NATO.

Det foreligger også oplyst, at de lande, der enten allerede har maritime styrker i området,

eller som har styrker på vej dertil, formentlig i begyndelsen af september vil afholde et møde i Golfområdet med henblik på her nærmere at koordinere den operative indsats i området, herunder tildeling af sektorer til de enkelte landes enheder. Denne koordinering vil således ikke foregå i Den Vesteuropæiske Unions regi.

Spørgsmål 21:

Hvordan forestiller regeringen sig at koordinationen mellem medlemslandenes flådestyrker i Golfen skal foregå?

Svar:

Det foreligger oplyst, at de lande, der enten allerede har maritime styrker i området, eller som har styrker på vej dertil, formentlig i begyndelsen af september vil afholde et møde i Golfområdet med henblik på her nærmere at koordinere den operative indsats i området, herunder tildeling af sektorer til de enkelte landes enheder. Danmark vil naturligvis i givet fald lade sig repræsentere på et sådant møde.

Ud over denne koordinering påregnes der overordnet koordination gennem FN's Militære Stabskomité. Det foreligger oplyst, at der for øjeblikket i FN arbejdes med de nærmere retningslinier herfor.

Spørgsmål 27:

Omfatter korvettens ret til selvforsvar også et forsvar af et eventuelt norsk forsyningskib, ifald dette angribes og under forudsætning af at de 2 skibe samarbejder med henblik på gennemførelsen af FN's resolution nr. 665?

Svar:

Hvis der er tale om angreb på korvetten eller på et eventuelt ledsagende dansk forsyningskib, vil der kunne udøves selvforsvar i henhold til grundlovens § 19, stk. 2.

Regeringen forudsætter, at Folketingets samtykke til magtanvendelse i henhold til beslutningsforslaget med bemærkninger også omfatter udøvelse af magtanvendelse i form af selvforsvar i tilfælde af angreb mod et eventuelt ledsagende norsk forsyningskib.

Spørgsmål 31:

Hvor mange lande har stillet flådefartøjer til rådighed for FN på samme måde, som regerin-

gen nu ønsker at Danmark skal gøre? Hvilke lande har regeringen viden om har samme planer som Danmark?

Svar:

I alt 12 lande (heri ikke medregnet landene i området) har flådeenheder i området, jf. Sikkerhedsrådets resolution nr. 665, § 1.

Spørgsmål 33:

Har regeringen – sådan som det er sædvanligt – forsøgt at koordinere den danske holdning, herunder afsendelse af et krigsskib, med de nordiske lande, og vil ministeren oplyse, hvorfor en koordinering ikke er lykkedes, idet Sverige, Finland (der begge har flådestyrker) ikke deltager eller agter at deltage i de militære operationer i Golfen, og Norge sender som bekendt kun et ikkemilitært forsyningskib?

Svar:

Danmark har løbende haft kontakter med de øvrige nordiske lande. Den norske regerings indstilling med hensyn til udsendelse af et forsyningskib er et resultat af disse kontakter. Spørgsmålet vil blive drøftet videre mellem de nordiske lande.

Spørgsmål 39:

Ad svaret på spørgsmål 9 (bilag 20)

Skal svaret forstås således, at regeringen vil trække orlogsfartøjet ud af Golfen, hvis der udbræder krig?

Svar:

Korvetten vil under operationerne i Golfen være under national dansk kommando, og vil i det hele være at betragte som »ikke-krigsførende«.

Spørgsmålet, om skibet kan løse opgaverne i henhold til resolution nr. 665, vil til stadighed bero på de koordinerende FN-organers vurdering af situationen i området.

Bilag 2**Et af udvalgets spørgsmål til udenrigsministeren og dennes besvarelse heraf***Spørgsmål 40:*

»Skal svaret forstås således, at regeringen ikke agter at lade Danmark deltage på observatørplan i WEU-møderne i Paris om koordination af indsatsen i Golfen?«

Svar:

Regeringen har som anført ikke til hensigt at lade Danmark deltage i WEU's militære koordination af indsatsen i Golfen, heller ikke på observatørplan.